

Η χερσόνησος της Χαλκιδικής δεν είχε πολλούς μουσουλμάνους κατά τους αιώνες της οθωμανικής κυριαρχίας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Ιωακείμ Αθ. Παπάγγελος, Αρχαιολόγος

Ήσαν εγκατεστημένοι κυρίως στην ιστορική Καλαμαριά, στην πεδιάδα του κάτω ρού του χειμάρρου του Άνθεμόντος, στην πεδινή περιοχή νοτίως των λιμνών της Βόλβης και διεσπαρμένοι στα Ζερβοχώρια. Στην υπόλοιπη Χαλκιδική η μουσουλμανική παρουσία περιοριζόταν συνήθως σε λίγους διοικητικούς και «αστυνομικούς» υπάλληλους.

Το Πουρνάρι ήταν χωριό-τσιφλίκι, το οποίο ονομαζόταν και Αγία Παρασκευή. όνομα με το οποίο είναι γνωστό και σήμερα. Βρίσκεται στην χερσόνησο της Χαλκιδικής, υπάγεται αρχαιόθεν στη Μητρόπολη Κασσανδρείας και τον 14 αιώνα

ονομαζόταν Νεοχώρι. Πολιτικώς υπάγεται στον Νομό Θεσσαλονίκης. Βρίσκεται ανάμεσα στους Ταγαράδες (= βυζαντινή Σαρανταρέα) και τη γνωστή Μονή του Ιωάννου του Θεολόγου παρά τη Σουρωτή, όπου και ο τάφος του Αγίου Παΐσιου.

Στο αρχείο της Μονής Βατοπαιδίου, στον κωδ. 63/72, φυλάσσεται το έγγραφο 30 6.4.1881, με το οποίο οι προύχοντες του χωριού ζήτησαν τη συμπαράσταση και της Μονής για την σωτηρία νεαρής συμπατριώτισσάς τους, την οποία απήγαγε ο «Μπέης του τιφλικίου».

Παραθέτω σε ακριβή μεταγραφή το κείμενο της ανορθόγραφης επιστολής και επισυνάπτω λίγα απαραίτητα σχόλια.

Πανοσιώτατοι Πατέρες!

Διά του παρόντος ημών γράμματος πιστοποιούμεν ότι κόρι τις ονομαζόμενη Αικατερίνη Ιωάννου ορφανή Μητρός ερωτεύθη αυτήν ο Βέης του Τσιφλικιού της Αγίας Παρασκευής ότη και αυτή κάτοικος του αυτού χωρίου, και την ήρπασεν όπως λαβή αυτήν ως σύζυγον μαθόντες λοιπόν οι κάτοικοι το συμβάν αυτώ έτρεξαν παρ'ευθής και ελευθέρωσαν την Νέαν από τας χείρας του αγαρινού και τον Δεκατήν της υμετέρας θρησκείας, τον δε Πατέρα της κόρης εύρομεν με ολίγας ημέρας εις πηγάδιον ερημένον και εμάθαμεν ότι τον έριψεν ο Μπέης διά να είναι ελεύθερος προς την Νέαν η νέα διατελεί εν ώρα γάμου καθώς φαίνεται από την αρπαγήν της και επιδή στερείται τον αναγγαίον της διά προίκα και μάλιστα ημείς εύομεν νεον τινά και θέλωμεν νυμφεύσωμεν αυτήν μετ' αυτού και επιδή είναι και αυτός πτοχώς και είναι ανάγκη διά να φυγουν από το τσιφλίκηον και οι δύο επιδή ο Βέης φοβερίζει να τούς φονεύση διά τούτο λοιπόν και ημείς προστρέχομεν έλεως των υμετέρων Πανοσιωτάτων όπως συνδράμεται τον επιφέροντα το παρόν μας Δημήτριον Αυγερινού διά να ελευθερωθή η Νέα από τας χείρας του αγαρινού τούτου και ούτως θέλεται έχει τον μισθόν σας παρά του Ελεήμονος και Ποιοιευσπλάχνου Χριστού του Θεού ημών ημείς δε θέλωμεν ευγνωμονή διά την γενέαν σας συνδρομήν και εντό νυν και εντό μέλοντι αιώναι και διατελούμεν των υμετέρων Πανοσιοτάτων Πιστοπροσκυνή και ασπαζώμεθάσας την Αγίαν σας δεξιάν

Πορνάρ Τσηφλήκη

Επαρχία Κασσανδρίας τη 6 Ἀπριλίου 1881
αγοραστός μοχτάρης βεβεί (τ. σφρ.)
χριστιανικόν τον τρόπον γέρον Σούπασις
οιποβεβεί μαχμούτης το Άνοθεν (τ. σφρ.)
Επίτροπος Του Αγίου Κασσανδρήας
παπα Δημήτρηος υποβεβαιούμεν

Σχόλια

- Το χωριό της Αγίας Παρασκευής είναι μεικτό χωριό, αποτελούμενο από εντόπιες και προσφυγικές οικογένειες.
- Αικατερίνη Ιωάννου: Το επίθετο «Ιωάννου» υπάρχει στην Αγία Παρασκευή και η οικογένεια Ιωάννου είναι εντόπια.
- ο Δέκατης της ημετέρας θρησκείας: δυσνόητη φράση.
- Δημήτριος Αυγερινού: επίθετο «Αυγερινού» υπήρχε στην Αγία Παρασκευή μέχρι πρό ολίγων ετών και αφορούσε εντόπια οικογένεια.
- Αγοραστός Μουχτάρης: ήταν ο Πρόεδρος της Κοινότητος, ο οποίος κρατούσε και την σφραγίδα της. Το βαπτιστικό όνομα «Αγοραστός» συνηθίζεται στους έντοπίους της Χαλκιδικής.
- γέρων Σούπασης Μαχμούτης: ο Σούπασης ασκούσε αστυνομικά καθήκοντα. Είναι αξιοσημείωτη η στάση του Μαχμούτη, ο οποίος συντάχθηκε με τους χωρικούς στην έριδά τους με τον Μπέη. Προέβλεπε ταραχές ή απλώς δεν ενέκρινε τη συμπεριφορά του Μπέη; Η προσυπογραφή της επιστολής, και μάλιστα «χριστιανικώ τω τρόπω», τι να σημαίνει;
- Υπάρχει ανάμνηση του γεγονότος; Η προφορική παράδοση του χωριού διατηρεί ψήγματα από την περιπέτεια της κόρης και συνδέει το γεγονός με το «Αγίασμα», το οποίο βρίσκεται ανατολικά του χωριού. Το όνομά της, Αικατερίνη, έχει λησμονηθή και αναφέρεται μόνον με το πατρώνυμο ως «κόρη του Γιάννη».
- Ευκαιριακώς επισημαίνω ότι στην πλαγιά νοτιοδυτικά του Αγιάσματος, το τοπωνύμιο είναι «Παλιομονάστηρο» και συνάντησα εκεί λίγη εφυαλωμένη κεραμική 14ου αιώνας. Στην ευρεία περιοχή αναζητείται η Μονή «της Θεοτόκου της Κεχαριτωμένης», την οποία άρχισε να κτίζει περί το 1304 ο θεσσαλονικεύς ζωγράφος «κυρ Μιχαήλ ο Προελεύσις».
- Ευχαριστώ θερμώς: τον ηγούμενο της Μονής Βατοπεδίου γέροντα Εφραίμ, για την άνεση που μου παρέχει στην έρευνα του αρχείου της Μονής, και τον εφημέριό της Αγίας Παρασκευής π. Σωτήριο Τριανταφύλλου, για την ξενάγηση και την πολύτιμη βοήθειά του στην προσέγγιση της τοπικής παραδόσεως.

Πηγή: «Εφημέριος», Έτος 66ον, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2017, Τεύχος

5ον, § Από την παράδοση της Ρωμιοσύνης, σελ. 18-19.